Iván András
Koalíciós társai zsarolják Berlusconit

Silvio Berlusconinak sikerült időt nyernie, miután szövetségese, Giancarlo Fini önállósította magát, de csak a közeljövőben derül ki, hogy véget ért-e a belpolitikai válság, vagy valóban előrehozott választásokat kell kiírni Olaszországban. A kialakult helyzetet Horváth Jenő egyetemi magántanárral, a Grotius című folyóirat főszerkesztőjével tekintettük át.

Nehéz heteken van túl Silvio Berlusconi olasz miniszterelnök, akinek a befolyásos házelnökhöz hű képviselők különválása mellett az előrehozott választással zsaroló koalíciós partnerével is egyezkednie kellett, hogy megmentse kormányát. A helyzet egyelőre rendeződni látszik, de csak a következő hetekben, többek között éppen a vitatott bírósági reformról kezdeményezett bizalmi szavazáson derül ki, hogy jelenlegi formájában mennyire életképes a kormánykoalíció, amelynek a gazdasági válság közepette egy sor régóta húzódó reformot kellene megvalósítania.

Ellentétek koalíciója

A 2008-as választásokon Silvio Berlusconi pártszövetsége ugyan csak másfél millió szavazattal nyert, de koalíciója a mandátumok eloszlása alapján a képviselőházban és a szenátusban is biztos többséget szerzett. Ugyanakkor meglehetősen furcsa, belső feszültségekkel terhelt kormánykoalíció állt fel: a 2007-ben létrehozott Szabadság Népe pártszövetség Berlusconi korábbi Forza Italia (Hajrá, Olaszország!) pártjából és a házelnöknek megválasztott Giancarlo Fini Nemzeti Szövetségéből állt össze, hozzájuk csatlakozott még a koalícióba Umberto Bossi Északi Ligája.

Silvio Berlusconi

A Bossi és Fini mozgalmai közötti alapvető ellentét egyben az olasz társadalom megosztottságát is leképezi. Előbbi északon erős, és a délieket élősködő népségnek tartja, Fini fő ereje Dél-Olaszországban van. Az ellentét programjukban és elképzeléseikben is meglátszik. „A koalíciót az tartja össze, hogy kormányon legyenek" – mondta Horváth Jenő, a Corvinus Egyetem Nemzetközi Tanulmányok Intézetének professzora, az intézet Grotius című folyóiratának főszerkesztője.

A belpolitikai válság másik ki nem mondott oka, hogy Berlusconi 74 évesen még mindig nagyon aktív ugyan, de már kevésbé erőteljes politikus. Mivel pártja alapvetően Berlusconi személyére épül, gyengülésével széteshet az egész Szabadság Népe konstrukció. Ezért már mindenki kicsit előbbre néz, megkezdődött a koalíciós partnerek és riválisok helyezkedése, függetlenül attól, hogy Berlusconi még akár évekig az olasz politika központi szereplője maradhat.

Finiék robbantottak

A győztes koalíció választási programja általánosságokban mozgott, noha Olaszországban is számos régóta esedékes reformot kellene véghezvinni. Berlusconinak volt ugyan egy több pontba szedett programja, amelyből több reformot az ellenzéki pártok is támogattak volna, de a legtöbb eleme nem valósult meg, ráadásul a gazdasági válságban az is nyilvánvalóvá vált, hogy ennél többre lenne szükség.

Gianfranco Fini és Simon Peresz

Az év első felének kedvezőbb gazdasági előrejelzései után megint rosszabbra fordult a prognózis, ráadásul Berlusconi a megszorítások mellett egy sor vitatott intézkedést próbált meg áterőltetni. Augusztus elején a Finihez hű negyvenhárom képviselő drasztikus lépéssel elkülönítette magát a kormánykoalíción belül, nélkülük pedig nincs meg Berlusconi abszolút többsége a képviselőházban. A kormányfővel főként alkotmányos kérdésekben szembeforduló rebellis képviselők jelezték, hogy minden egyes törvényjavaslatot külön megvitatnak, nem szavazzák meg őket automatikusan, ezzel bizonytalanná vált a kormány működése.

Bossi az előrehozott választással zsarolt

Berlusconi helyzetét nehezítette, hogy a másik oldalról a koalíciós partner Északi Liga hirtelen nyeregben érezte magát, és Finiék önállósulásával megpróbálta erősíteni saját pozícióit. Berlusconi gondolkozott azon, hogy pozíciói biztosítására koalíciós tárgyalásokat kezd Pierferdinando Casini Kereszténydemokrata Centrumával, amit azonban Bossi élesen ellenzett. Ennek az az egyik oka, hogy Berlusconi a parlamenti matematika alapján akár Bossi Ligáját is lecserélhetné a kereszténydemokrata centrumpárttal, habár a hosszabb távra tervező Casininek most sem érdeke együtt szavazni a koalícióval.

A bizonytalanság feloldásaként Berlusconi szeptemberre bizalmi szavazást kért öt pontból álló programjáról, és kudarc esetére előrehozott választást helyezett kilátásba. Hamar kiderült azonban, hogy a Szabadság Népe ezzel sokat veszíthetne: bár a választók a baloldalból is kiábrándultak, de a szavazatok számában viszonylag kicsi különbség könnyen megfordulhat, ráadásul a felmérések szerint főként az Északi Liga erősödne meg.

Umberto Bossi

Nem véletlen, hogy Bossi Finiék kiválása óta erőlteti az előrehozott választás kiírását, amelyet zsarolási alapként használhatott. A több irreális követeléssel előálló politikus rendkívül kellemetlen, kiszámíthatatlan koalíciós partner, protestpártja egyszer már megbuktatta Berlusconit 1994-ben. Bossi szerdán találkozott Berlusconival, a rövid tárgyalás részletei nem ismertek, de mindketten bejelentették, hogy egyelőre nem lesznek előrehozott választások.

A bírósági reform kulcskérdés

Az előrehozott választás egy időre lekerült ugyan a napirendről, de a szeptemberi bizalmi szavazás így is a kormánykoalíció következő próbája lesz. Egy hasonló szavazást már túléltek Finiék koalíción belüli elkülönülése óta, és a fellázadt képviselők jelezték, hogy bizalmat szavaznának a kormánynak, és hajlandók a tárgyalásra. A szavazásra bocsátott programban az adórendszer reformja, a déli területek támogatása, a bűnözőkre és az illegális bevándorlókra mért csapás mellett az igazságügyi reform lehet

a leginkább kényes kérdés, éppen ez volt a Fini-féle csoport kiválásának egyik közvetlen oka.

A bírósági reform részeként Berlusconi megszavaztatná, hogy hivatali idejük alatt ne lehessen eljárást folytatni a vezető politikusok ellen, ez azonban szembemegy a magukat a tiszta állam híveinek nevező Finiék elképzelésével. Ráadásul tisztában vannak vele, hogy ha a parlament meg is szavazza a reformot, az ellenzék nyilvánvalóan népszavazást kezdeményezne a kérdésben, és ennek kimenetele erősen kétesélyes.

A túlságosan is körülményes, a magyarnál kétszer lassabb bírósági rendszer átalakítása már húsz éve napirenden van, de az eddigi kabineteknek nem sikerült érdemi előrelépést elérniük. A reformra szükség lenne, azonban sokak szerint nem éppen a mostani kormány a legalkalmasabb a megvalósítására.

Berlusconi befolyásos üzletemberként és médiacézárként maga is szinte az igazságszolgáltatás minden ágával kisebb-nagyobb összetűzésbe került. Azzal szokott védekezni, hogy a „vörös tógások" nem hagyják dolgozni, különböző ügyei miatt kétezernél is több bírósági idézést kapott mióta politikus lett. A bírósági reform ügyében lényeges előrelépés aligha várható a közeljövőben.

Csak élesben derülnek ki az erőviszonyok

Berlusconiék az elmúlt hetekben a háttérben megpróbálhattak maguk mellé állítani több rebellis képviselőt, és a Fini-csoport tagjainak álláspontja is napról napra változik. Az első szavazások után derülnek majd ki a valódi erőviszonyok, mennyien hajlandóak kompromisszumokat kötni, és mennyien tartózkodóak a kormányfő elképzeléseivel szemben.

Berlusconi a bizalmi szavazással akarja demonstrálni, hogy a Szabadság Népe Finiék különállása ellenére is egységben tud szavazni a fontos kérdésekben. Azonban a sikeres szavazással és a kormány túlélésével sem oldódnak meg a problémák automatikusan, az öt pont túl általánosan nyúl a sürgető kérdésekhez. A részletekről lehetnek még heves viták, és az is kérdéses, hogy a kormányfő pontosan milyen engedményeket tett, miről állapodott meg a héten hirtelen már nem az előrehozott választásért kardoskodó Bossival. Horváth Jenő szerint mindenképpen „forró őszre számíthatnak az olaszok".

fotó: Wikipédia

A legrosszabb forgatókönyv, ha a pártok „nem tudják abbahagyni a vakációt, homokozgatnak és pancsolgatnak”, miközben az ország gondjai egyre csak gyűlnek. A mostani elhúzódó politikai bizonytalanság a kiélezett gazdasági helyzetben nagyon veszélyes, bár a gazdasági válság alakulásától is függ, hogy mennyire lesznek rákényszerítve a politikai erők az azonnali cselekvésre.

A másik véglet sem zárható ki teljesen: az előrehozott választás után összefognak a józan politikai erők, és akár Berlusconi négy-öt legjobb miniszterének részvételével is felállhat a szükséges reformok levezénylésére egy széles koalíció, amelyből azonban a szélsőséges pártok kimaradnának.

Első közlés: http://index.hu/kulfold/2010/09/05/forro_osz_ele_nez_berlusconi/